

NMHH

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

A Global Disinformation Index tevékenységének értékelése

Készítette:

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

Lezárva: 2025. március 3.

Minden jog fenntartva.

Tartalomjegyzék

Összefoglaló.....	4
1. Kontextus – Időszerűvé vált a dezinformációval szembeni fellépés mögöttes okainak vizsgálata.....	5
2. A GDI a dezinformatív minősítésű médiumok bevételeinek korlátozására törekszik	5
3. A sajátos módszertanon alapuló minősítéseket reklámügynökségek vásárolják meg.....	6
4. A brit kormány az UnHerd botrány után már nem finanszírozza a GDI-t	8
5. Az USA-ban bírósági eljárás indult és jogalkotásra is sor került a GDI kapcsán	10
6. Következtetések.....	12

A **dezinformáció az internetalapú tájékozódás térhódításának egyik legjelentősebb problémája**, amelynek kezelése érdekében a kormányok világszerte komoly erőfeszítéseket tesznek. Számos szervezet alakult azzal a céllal, hogy különféle módszerekkel elejét vegyék az álhírek terjedésnek. A **Global Disinformation Index (GDI)** nevű brit nonprofit szervezetet is ebből a megfontolásból hozták létre 2018-ban, amely **speciális módszertana alapján kategorizálja a hírmédiákat a dezinformációs kockázat szempontjából**. A több ország kormányzata és egyéb finanszírozók által is támogatott szervezet módszertanának egyik jellegzetessége, hogy nem kizárólag a hamis információkat, hanem mindazon – akár tényszerűen igaz – tartalmakat is dezinformációnak tekint, amelyek például ideológiai motiváltságuk okán a társadalomban ellenségeskedést generálhatnak.

A GDI az általa **álhírterjesztőnek minősített híroldalak hirdetési bevételeinek korlátozásával igyekszik fellépni a dezinformáció ellen**: vizsgálati eredményeit reklámügynökségek számára értékesíti, amelyek a dezinformatívnak minősített hírmédiákon mellőzik a vállalati marketingüzenetek közzétételét. Ennek következtében az érintett híroldalak jelentős anyagi hátrányt szenvedhetnek el. **Az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban jogi-politikai aggályok merültek fel** amiatt, hogy a GDI túlnyomórészt konzervatív híroldalakat minősít dezinformatívnak. A szigetországban 2024. április 17-én az UnHerd híroldal jelezte aggodalmát azzal kapcsolatban, hogy a GDI szerinte politikai indíttatásból tett méltánytalan, negatív minősítése miatt jelentős reklámbevételről esett el. A főszerkesztő tiltakozását követően 2024. május 8-án az akkor hivatalban lévő külügyminiszter, David Cameron kijelentette, hogy **a brit kormány a továbbiakban nem finanszírozza a GDI-t**.

A tengerentúlon 2023. december 6-án **Texas** republikánus főügyésze, Ken Paxton valamint – a GDI-minősítések két kárvallottja – a konzervatív **The Daily Wire** és a **The Federalist** **pert indítottak az amerikai külügyminisztérium ellen a GDI pénzügyi támogatása miatt**, amire szerintük a tárcának nincs törvényi felhatalmazása, és e gyakorlat sérti a két médium szólásszabadsághoz való jogát is.

Megjegyzendő, hogy a perindítás előtt majdnem egy évvel **republikánus képviselők tiltakozása**, valamint a GDI valós tevékenységének és rendeltetésének a felfedését célzó **oknyomozás eredményeként csökkent a szervezet kormányzati támogatásának mértéke**. Nem sokkal a per megindítását követően pedig **Joe Biden akkori elnök aláírta a 2024-es Nemzetvédelmi Felhatalmazási Törvény módosítását** is, amely – egyebek mellett – azt a célt szolgálja, hogy megakadályozza a Pentagon és a GDI-hoz hasonló szervezetek közötti, a toborzási hirdetések elhelyezését célzó szerződés-kötést. A felperesek ugyancsak pozitív fejleményként értékelhetik, hogy republikánus nyomásra **2024 decemberében megszűnt a Globális Elkötelezettség Központjának megbízatása**, amelyen keresztül a külügyminisztérium anyagilag támogatta a tényellenőrző szervezetet. A texasi platformcenzúra elleni törvény alkotmányosságával kapcsolatos vizsgálódások ugyanakkor valószínűsíthetően befolyásolni fogják az ügy kimenetét.

A jogerős bírósági ítélet meghozataláig egyelőre csak hipotetikusán értékelhetők **a GDI-jal szembeni kritikák**, azonban a szervezet honlapján megosztott, valamint egyéb **nyilvános információk alapján** kijelenthető, hogy azok **vélhetően nem tekinthetők alaptalannak**. Ide sorolhatók többek között a finanszírozás beszüntetéséről szóló kormányzati döntések, a dezinformáció fogalmának túl tág, szubjektív értelmezése, a minősítések lehetséges politikai motiváltsága, valamint annak ténye, hogy a GDI bizonyos megosztó kérdésekben ideológiai elfogultságot mutat.

1. Kontextus – Időszerűvé vált a dezinformációval szembeni fellépés mögöttes okainak vizsgálata

A GDI nevű tényellenőrző szervezet **deklarált célja az online dezinformáció visszaszorítása, amely elhatározását az álhírterjesztő oldalak reklámbevételeinek korlátozásával igyekszik elérni.** Ennek első lépéseként sajátos módszertana szerint értékeli és kategorizál különböző hírportálokat abból a szempontból, hogy a vizsgált oldal milyen mértékben tekinthető álhírterjesztőnek.

Az értékelés eredményét reklámügynökségek használják fel, abból a célból, hogy kerüljék a reklámok közzétételét az álhírterjesztőnek minősített híroldalokon. Bár e gyakorlat mind az ügynökségek és hirdető vállalatok számára, mind pedig a dezinformáció elleni fellépés szempontjából látszólag hasznosnak tűnhet, azzal kapcsolatban mégis számos aggály merül fel. A brit UnHerd hírportál 2024 áprilisában megjelent cikke szerint **a GDI gyakran alaptalanul vagy pusztán politikai-világnézeti megfontolásból bélyegez egyes médiumokat álhírterjesztőnek,** a mainstreamtől eltérő vagy azzal ellentétes tartalmakat pedig áhírnék, ami azon túlmenően, hogy veszélyezteti a szólásszabadságot, valójában az ügynökségek és a vállalatok üzleti érdekeit is sérti.¹

A szólásszabadság és a hírmédiapiac témaköreinek érintettsége okán indokolt megvizsgálni és értékelni a GDI tevékenységét, és a szervezet körül kialakult jogi ügyeket. A GDI saját minősítési rendszere alapján már számos ország hírmédiája kapcsán végzett vizsgálatot a dezinformáció visszaszorítása érdekében. **A következőkben bemutatjuk a szervezet célját, létrejöttének körülményeit, vizsgálati módszertanát, valamint azokat az országokat –** nevezetesen az Egyesült Királyságot és az Egyesült Államokat – **amelyekben a GDI tevékenysége vonatkozásában jelentősebb jogi-politikai bonyodalmak álltak elő.**

2. A GDI a dezinformatív minősítésű médiumok bevételeinek korlátozására törekszik

A dezinformáció a történelem során valamilyen formában és mértékben mindig is létező jelenség volt, a közéleti viták központi témái közé azonban csak a 2010-es évek közepétől – többek között Donald Trump 2016-os választási győzelmével összefüggésben – **került.** E folyamat a koronavírus-járvány időszakában tovább erősödött, aminek következtében a vállalatoknak, a technológiai cégeknek és a kormányoknak már demonstrálniuk kellett, hogy lépéseket tesznek az álhírterjesztés problémájának kezelése érdekében. Ezen elhatározás **piacot teremtett olyan start-upok és nonprofit szervezetek számára, amelyek a dezinformáció felderítésére specializálódtak.** Ma már több száz olyan cég létezik, amely „tényellenőrző” szolgáltatást nyújt. Ezek között vannak olyan befolyásos minősítő ügynökségek is, mint amilyen például a GDI nevű, 2018-ban létrejött brit nonprofit szervezet.

A GDI meglehetősen aktívan és tevőlegesen igyekszik fellépni a dezinformációval szemben. Ennek egyik megnyilvánulása volt a szervezet honlapján 2024 júniusában közzétett közlemény, amely **az európai parlamenti választásokkal összefüggésben főként a női politikusok online zaklatásnak, visszaéléseknek és dezinformációs kampányoknak való fokozott kitettségére hívja fel a figyelmet.** A cikk szerint a férfiakhoz képest a nőket gyakrabban érik bántalmazások a digitális térben, amelyek jellemzően kegyetlenebbek is, és a választásokat megelőző hónapokban tovább nőtt a hivatalban lévő női uniós vezetőket és jelölteket sértő genderspecifikus gyalázkodások, áhírek száma az online térben. **E dezinformatív narratívák a nőgyűlölet, a globális összeesküvéselméletek, a homofóbia, a rasszizmus, az idegengyűlölet, az iszlamofóbia, valamint a külföldi beavatkozás elemeit tartalmazzák.**² Többek között a fent említett közlemény felhasználásával a Foreign Information Manipulation and Interference - Information Sharing and

¹ [Freddie Sayers: Inside the disinformation industry. UnHerd. 2024. 04. 17.](#)

² [GDI: Gendered Disinformation in the European Parliamentary Elections. 2024. 06. 10.](#)

Analysis Center (FIMI-ISAC) szakértői csoport által készített 2024 októberi jelentés szerint az Európai Bizottságnak a digitális szolgáltatásokról szóló rendelete (DSA) keretében a dezinformációs kockázatok mérséklésére megfogalmazott iránymutatásai is elégtelennek bizonyultak, a hamis narratívák ugyanis folyamatosan terjednek. Emiatt a dokumentum szerint sürgősen szükség van egy, az egész társadalmat átfogó, a kormányokat, a platformokat és a civil társadalmat is bevonó megközelítésre.³

A GDI a világ különböző hírportáljainak dezinformációs kockázati besorolásával foglalkozik. A szervezet célja, hogy véget vessen az online dezinformáció üzleti modelljének. Olyan helyzetet kíván teremteni, amelynek következtében az általa jogsértőnek tartott híroldalak finanszírozástól esnek el.⁴ Meglátásuk szerint ugyanis a dezinformáció „pénzügyi ösztönzőinek” megszüntetésével vissza lehet szorítani az álhírek terjedését. Mindezt arra a – honlapjukon közzétett – becslésre alapozzák, amely szerint a vállalatok az online térben elhelyezett (reklám)hirdetéseikkel önkéntelenül is évente közel negyedmilliárd dollárt juttatnak álhíreket terjesztő hír- és médiaoldalaknak.⁵

A szervezet alapítói Clare Melford, az MTV Networks korábbi ügyvezető igazgatója⁶ és Daniel Rogers, a Human Rights First nonprofit csoport technológiai tanácsadó testületének tagja.⁷ Támogatói között feltűnt már többek között az Egyesült Királyság kormánya (a Foreign, Commonwealth & Development Office-on keresztül), az Egyesült Államok külügyminisztériuma által finanszírozott szervezetek, Németország külügyminisztériuma, az Európai Unió és az Open Society Foundation is.⁸

3. A sajátos módszertanon alapuló minősítéseket reklámügynökségek vásárolják meg

A módszertan kifejtését a GDI fő kutatási tárgya, azaz a dezinformáció meghatározásával célszerű kezdeni. A dezinformációt a szervezet alapítását követően, eleinte olyan szándékosan hamis tartalomként írta le, amelynek célja a megtévesztés. Azóta azonban kibővítették a definíciót, annak érdekében, hogy az minden, úgymond „ellenséges narratívára” kiterjedjen. Ez alatt olyan tartalmak értendők, amelyek tényszerűen igazak lehetnek, de az emberek között ellenségeskedést szülnek azáltal, hogy bizonyos egyént, szervezetet, vagy tudományos álláspontot támadnak.⁹ Clare Melford 2021-ben, a London School of Economicsnak adott interjúban egyértelműen ki is fejtette, hogy „(a) dezinformáció sok esetben nem csak arról szól, hogy valami igaz vagy hamis-e, így az kikerül a tényellenőrzés korlátai alól. Lehet valami tényszerűen pontos, de mégis rendkívül káros. A GDI sokkal hasznosabb értelmezést ad a dezinformációnak: nem azt mondja, hogy valami dezinformáció vagy nem dezinformáció, hanem azt, hogy egy konkrét oldalon vagy cikkben található tartalom bevándorlóellenes, nőellenes, antiszemita...”¹⁰

Megjegyzendő, hogy a dezinformáció tág értelmezése miatt a GDI-t több kritika is érte. Az online híroldalak politikai elfogultságát mérő AllSides amerikai vállalat felhívja a figyelmet, hogy a GDI értelmezésében „ellenséges narratíváknak minősülnek azok, amelyek szándékosan félrevezetőek; pénzügyileg vagy ideológiailag motiváltak; és/vagy hosszú távú társadalmi, politikai vagy gazdasági konfliktus elősegítésére irányulnak; valamint amelyek a tudományba vetett bizalom aláásával vagy veszélyeztetett személyek / intézmények támadásával károkozás kockázatát idézik elő.” E meghatározás alkalmas arra, hogy

³ FIMI-ISAC Collective Findings I: Elections. 2024. 10. A dokumentum elérhető innen: [GDI: FIMI-ISAC Collective Findings Report on 2024 European Elections. 2024. 10. 21.](#)

⁴ Freddie Sayers: *Inside the disinformation industry.* UnHerd. 2024. 04. 17.

⁵ GDI: *Our Mission.*

⁶ [World Economic Forum.](#)

⁷ [Human Rights First - Tech Advisory Board.](#)

⁸ Freddie Sayers: *Inside the disinformation industry.* UnHerd. 2024. 04. 17.

⁹ Freddie Sayers: *Inside the disinformation industry.* UnHerd. 2024. 04. 17.

¹⁰ [Bankrolling Bigotry | LSE IDEAS Online Event. 2021. 11. 09.](#)

elmosza a határokat a tényszerű információkon alapuló **elfogult tartalmak** és a megtévesztésre irányuló **valódi dezinformáció között**. Ennek eredményeképpen az egyszerűen csak elfogultságot tanúsító, de **valós tartalmakat közlő médiumokat is méltánytalanul magas dezinformációs kockázatúnak minősíthetnek**.¹¹ További fontos módszertani szempont, hogy a GDI minősítési rendszere a dezinformáció kockázatát méri egy weboldalon, nem pedig azt, hogy egy konkrét hírdomain valóban tartalmaz-e álhírt.¹² A domain lehet egyetlen egyén (pl. blogger), egy nagyobb médiumon belül egy csapat vagy részleg a szervezeten belül (pl. rádiócsatorna, hírszerkesztőség, műsor, weboldal vagy újság), vagy egy egész médiaszervezet, számos csatornával és márkával.¹³

A GDI strukturális, kontextuális, működési és tartalmi **pillérek mentén értékeli a hír- és médiaoldalakat**.¹⁴ A négy pillérben összesen 15 indikátor segítségével állapítják meg a dezinformációs kockázat szintjét. A pontozási skála 0 (dezinformáció maximális kockázata) és 100 (dezinformáció minimális kockázata) között mozog. Egy domain pontszáma a négy pilléren elért eredmények átlaga.¹⁵

A struktúra pillér 20 000 domain adatállományából betanított mesterséges intelligenciát használ a **metaadatok és számítástechnikai jelek elemzésére, a dezinformációs kockázatok értékelésére**: automatizált címkézést végez a híroldalakra olyan jellemzők alapján, mint hirdetések, formátum, tartalom, nyelvezet, témák, bizonyos csoportokra irányuló (negatív) utalások. A pillér folyamatosan frissül, hogy alkalmazkodjon „*a magas kockázatú dezinformációs oldalak változó jellegéhez*”. **A tartalom pillér hat dezinformációs kockázatot vesz figyelembe: kattintásvadászat, koholmány, elfogultság, gyűlöletbeszéd, szenzációhajhászás, hitelesség**. Az értékelést médiapiacokonként egy elemző végzi. A vizsgálat előtt két héten keresztül domainenként naponta öt – nagyszámú Facebook-megosztást nyert – cikket gyűjtenek össze. Így egy domain vonatkozásában 70 cikk kerül a potenciálisan vizsgálat alá vont közlemények közé, amelyek közül véletlenszerűen kiválasztanak tíz cikket az adott domain értékeléséhez. Az esetleges elemzői elfogultság elkerülése érdekében a cikkeket egyszerű szövegfájlként jelenítik meg, azonosító adatok, köztük a forráshely megjelölése nélkül. **A működés pillére értékeli a híroldalak belső szabályait és irányelveit**, amelyek befolyásolják tartalmuk megbízhatóságát és hitelességét. **Ennek keretében a következő négy dezinformációs kockázat értékelésére kerül sor: összeférhetetlenség, működési integritás hiánya, pontatlan híradás, elszámoltathatóság hiánya**. A vizsgálatot olyan indikátorok segítségével végzik, mint a tulajdoni viszonyok, a finanszírozási források, a tartalom moderálására vonatkozó irányelvek, a hibajelentések és -javítások, valamint a szerkesztői függetlenség. **A kontextus pillér az adott híroldal általános hitelességét és megbízhatóságát értékeli, amelyet országspecifikusan, helyi médiaszakértők közreműködésével végeznek el**. Akár 100 szakértő is értékelheti az egyes domainekeket a következő négy indikátor alapján: hírek pontossága, a kattintásvadász jellegű szalagcímek használata, hírek és vélemények közötti különbségtétel, helyesbítések közzététele. E pillér célja, hogy – a közvetlen tartalmi és működési politikán túlmenően – a weboldal hitelességével kapcsolatos hosszú távú tendenciákat állapítson meg, átfogó képet nyújtva annak dezinformációs kockázatairól.¹⁶

¹¹ [Henry A. Brechter: Misinformation watch: 'Disinformation risk assessment' lacks transparency, shows bias against the right. AllSides. 2023. 02. 20.](#)

¹² [GDI: Rating disinformation risk: The GDI approach to news sites. Global Disinformation Index. 2019. 12. 17.](#)

¹³ [Santhosh Srinivasan: Rating Disinformation Risk: The GDI Methodology. Global Disinformation Index. 2019. p. 5.](#)

¹⁴ [Santhosh Srinivasan: Rating Disinformation Risk: The GDI Methodology. Global Disinformation Index. 2019. p. 4.](#)

¹⁵ [GDI: Rating disinformation risk: The GDI approach to news sites. Global Disinformation Index. 2019. 12. 17.](#)

¹⁶ [Santhosh Srinivasan: Rating Disinformation Risk: The GDI Methodology. Global Disinformation Index. 2019. pp. 6., 9., 13.](#)

Az értékelés alapján a híroldalakat az alábbi öt kategória valamelyikébe sorolják be, amelyek a **dezinformációs kockázat mértékét jelölik:**

- maximális kockázatú (*maximum risk*);
- magas kockázatú (*high risk*);
- közepes kockázatú (*medium risk*);
- alacsony kockázatú (*low risk*);
- minimális kockázatú (*minimum risk*).

A GDI saját elmondása szerint **hitelesített elemzői felülvizsgálatokra és a szakértői válaszokból származó adatokra támaszkodva próbálja elfogultságtól (*bias*) mentessé tenni elemzéseit.** A kockázatértékeléshez használt indikátorok relevanciájának ellenőrzése céljából statisztikai tesztek végeznek. Az eredményeket a politikai elfogultság szempontjából is ellenőrzik. Tapasztalataik alapján az értékelő politikai önazonossága nincs hatással arra, hogyan értékeli egy adott portált.¹⁷ **Az AllSides azonban kritikaként utal az értékelők politikai elfogultságával és egyéb ideológiai irányultságaival kapcsolatos transzparencia hiányára,** amelyek szerintük befolyásolhatják az értékelések eredményét.¹⁸

A GDI minősítéseit olyan **ügynökségeknek adja el, amelyek több ezer weboldalon keresztül programozottan terjesztenek hirdetéseket,** azt ígérve, hogy a hirdető vállalatok ezáltal bizonyos fokú ellenőrzést gyakorolhatnak marketingüzeneteik megjelenési helye felett, elkerülve a megbízhatatlan, álhírterjesztő online felületeket.¹⁹ 2023-as információk alapján **a szervezet már mintegy 2 000 weboldalt jegyzett fel olyan listára, amely álhírterjesztő oldalak felsorolását tartalmazza.**²⁰

4. A brit kormány az UnHerd botrány után már nem finanszírozza a GDI-t

2024. április 17-én az UnHerd brit konzervatív folyóirat felületén *Inside the Disinformation Industry* címmel megjelent egy jelentős részben jogi, részben politikai kérdést felvető cikk²¹, amely lényegében a GDI kifogásolható tevékenységére hívja fel a figyelmet. Szerzője **Freddie Sayers, az UnHerd ügyvezető igazgatója és főszerkesztője, aki arra kéri a GDI-adataiért fizető hirdetők, hogy ne használják tovább a szervezet szolgáltatását, mivel az szerinte veszélyezteti a véleménynyilvánítás szabadságát.**²² A GDI-jal kapcsolatos kritikus álláspontját Sayers azt követően fejtette ki, hogy az UnHerd felkerült egy, a szervezet által készített listára (*dynamic exclusion list*), amely **dezinformációs szempontból kockázatosnak minősítette a folyóiratot,** tekintettel arra, hogy két rovatvezetője, Kathleen Stock és Julie Bindel neve alatt genderkritikus tartalmú cikkek jelentek meg.²³ Emiatt **az UnHerd jelentős mértékű hirdetési bevételtől esett el.** A főszerkesztő elmondása szerint a GDI kedvezőtlen értékelése miatt az UnHerd mindössze 2-6 százalékát érte el annak a reklámbevételnek, amivel márkabiztos minősítés esetén számolhatott volna.²⁴

Sayers számára nyilvánvaló, hogy a GDI annak ellenére minősíti a genderkritikus véleményeket, illetve a biológiai nemi különbségek létjogosultságát közvetítő álláspontokat dezinformációnak, hogy a meggyőződéseket a brit törvények kifejezetten védik, és azokkal a lakosság többsége is képes azonosulni.

¹⁷ [Santhosh Srinivasan: Rating Disinformation Risk: The GDI Methodology. Global Disinformation Index. 2019. pp. 10., 12.](#)

¹⁸ [Henry A. Brechter: Misinformation watch: 'Disinformation risk assessment' lacks transparency, shows bias against the right. AllSides. 2023. 02. 20.](#)

¹⁹ [Dominic Ponsford: 'Anti-trans narratives' see Unherd put on advertising blacklist. PressGazette. 2024. 04. 23.](#)

²⁰ [Brian Flood: State Department funds 'disinformation' index targeting non-liberal and conservative news outlets: report. Fox News. 2023. 02. 16.](#)

²¹ [Freddie Sayers: Inside the disinformation industry. UnHerd. 2024. 04. 17.](#)

²² [Dominic Ponsford: 'Anti-trans narratives' see Unherd put on advertising blacklist. PressGazette. 2024. 04. 23.](#)

²³ [Archie Earle: David Cameron: Government will no longer fund Global Disinformation Index. UnHerd. 2024. 05. 09.](#)

²⁴ [Dominic Ponsford: 'Anti-trans narratives' see Unherd put on advertising blacklist. PressGazette. 2024. 04. 23.](#)

Hozzáteszi, hogy **Melford csapatát és algoritmusát alapvetően arra képezték ki, hogy azonosítsák és diszkreditálják a sértőnek vélt tartalmakat, nem pedig arra, hogy a dezinformációt visszaszorítsák.** A társalapító a következő témákat tartja különösen kényesnek: az amerikai Capitoliumnál 2021. január 6-án történt események támogatása, a szilícium-völgyi fehér férfiak káros befolyása, az éghajlatváltozás okozta egzisztenciális kihívásokra adott globális válaszok megkérdőjelezése. Látható azonban, hogy e **témák olyan megosztó kérdéseket vetnek fel, amelyek adekvát módon csak diskurzussal, eszmecserével kezelhetők,** illetve válaszolhatók meg. Hangsúlyos az is, hogy a GDI felületén jelenleg is elérhető egy 2020-as blog²⁵, amely arra hívja fel a figyelmet, hogy le kell állítani a hirdetések a Covid-19 vírus eredetét egy wuhani laboratóriumból származtató összeesküvés-elméleteket megjelenítő oldalakon. Ez annak ellenére van így, hogy a Facebook és más techcégek is már régen belátták, hogy ez egy legitim hipotézisként megfogalmazható álláspont.²⁶ Az UnHerd főszerkesztője cikkében beszámolt arról is, hogy **2024. április 16-án a Lordok Háza Kommunikációs és Digitális Bizottsága előtt volt lehetősége kifejteni álláspontját**²⁷ annak kapcsán, hogy a GDI-hoz hasonló „önjelölt minősítő ügynökségek” milyen komoly fenyegetést jelentenek a szabad médiára nézve. Meglátása szerint „*a GDI csupán a jéghegy csúcsa: egy olyan időszakban, amikor az egyébként is alacsony bizalmat élvező hírmédia üzleti modellje is közel működésképtelen, a kormánynak meg kellene akadályoznia, nem pedig ösztönöznie, és végképp nem finanszíroznia a monopolhatalom – bizonyos ideológiai szempontok mentén történő – megszilárdulását.* Mindez nem csupán médiaügyi kérdés. A cégeknek és a reklámszektorban dolgozóknak is cselekedniük kell: nem tekinthető sikeresnek az a marketingstratégia, amelynek eredményeként a márkahirdetések a lakosságnak csak egy részét célozzák meg.”²⁸

Sayers tiltakozását követően Elon Musk 2024. április 19-ei X-bejegyzésében a GDI beszüntetésének szükségességére hívta fel a közvélemény figyelmét.²⁹ Az akkor még Rishi Sunak miniszterelnök által vezetett konzervatív brit kormányon belül ugyancsak aggályok merültek fel a GDI-jal kapcsolatban: Kemi Badenoch korábbi kereskedelmi miniszter aggodalmát fejezte ki a szervezet szólásszabadságra gyakorolt hatása miatt. Ezt követően az akkor hivatalban lévő **David Cameron külügyminiszter 2024. május 8-án kelt miniszteri levelében kijelentette, hogy az Egyesült Királyság kormánya 2023 óta nem finanszírozza a GDI-t, és pénzügyi támogatást a továbbiakban sem tervez nyújtani.** A miniszter kifejtette, hogy bár fontos az ellenséges hatalmaktól származó dezinformáció felszámolása, a szólásszabadság védelme a minisztérium prioritása, a kormány által támogatott szervezeteknek pedig összhangban kell lenniük az erre vonatkozó értékrenddel. A levél értelmében a brit külügyminisztérium elkötelezett a dezinformáció elleni küzdelem mellett, és e tekintetben továbbra is együttműködne technológiai és médiaszervezetekkel, azonban nem adna anyagi támogatást a GDI-nak.³⁰ A Free Speech Union brit szervezet által közzétett adatok szerint **a szigetország kormánya 2019 és 2022 között körülbelül 2,6 millió fontot csoportosított át a külügyminisztériumtól a GDI-hoz.**³¹

²⁵ [GDI: Evolution of the Wuhan Lab Conspiracy: The Ad-funded Sites Spreading It. 2020. 04. 24.](#)

²⁶ [Alex Hern: Facebook lifts ban on posts claiming Covid-19 was man-made. The Guardian. 2021. 05. 27.](#)

²⁷ [UK Parliament - 16 April 2024 - The future of news: impartiality, trust and technology - Oral evidence.](#)

²⁸ [Freddie Sayers: Inside the disinformation industry. UnHerd. 2024. 04. 17.](#)

²⁹ [David Glimour: Elon Musk Calls For Disinformation Non-Profit To Be 'Shut Down' After Editor Protests Site's Blacklisting. Mediaite. 2024. 04. 24.](#)

³⁰ [Archie Earle: David Cameron: Government will no longer fund Global Disinformation Index. UnHerd. 2024. 05. 09.](#)

³¹ [Frederick Attenborough: Government says "no plans" to restart funding for UK-based disinformation index blacklisting conservative and gender critical views. Free Speech Union. 2024. 05. 11.](#)

5. Az USA-ban bírósági eljárás indult és jogalkotásra is sor került a GDI kapcsán

Az Egyesült Királyságban tapasztaltakhoz hasonló okoknál fogva alakult ki **jogi-politikai aggály** a GDI körül az Egyesült Államokban is, azzal a különbséggel, hogy a tengerentúlon bírósági eljárás is indult a külügyminisztérium ellen, illetve törvénymódosításra is sor került.

2023. február 9-én jelent meg a Washington Examiner amerikai hírportálon a „konzervatív médiát letörni szándékozó önjelölt dezinformáció-kutató szervezetek” tevékenységét feltérképező oknyomozó cikksorozat első közleménye. A cikk felhívja a figyelmet, hogy a nagy **reklámcégek** egyre gyakrabban **kifejezetten kérik ezen szervezetek segítségét, az álhírterjesztő oldalakon való hirdetés elkerülése érdekében.** A közlemény által ismertetett álláspont szerint **e gyakorlatnak köszönhetően az alternatív hírforrások már nem képesek egyenlő gazdasági feltételek mellett versenyezni** az olyan mainstream médiumokkal, mint a CNN vagy a The New York Times. Egy, a Washington Examinernek névtelenül nyilatkozó GDI tanácsadó testületi tag maga is elismerte, hogy a dezinformációs címkézés álcázott cenzúrának tűnhet.³²

2023. december 6-án, Ken Paxton, **Texas állam** republikánus főügyésze, valamint két konzervatív médiavállalatot, **a The Daily Wire-t és a The Federalistot képviselő New Civil Liberties Alliance beperelte az amerikai külügyminisztériumot** a texasi Tyler városában lévő szövetségi bíróságon. **A felperesek állítása szerint a tárca olyan cenzúratechnológiákat finanszíroz, amelyek a dezinformáció elleni küzdelemre hivatkozva jobboldali hírügynökségeket cenzúráznak.** Ez esetben is felmerült, hogy a technológiát kialakító és alkalmazó szervezetek egy – sajátos módszertanra épülő – megbízhatósági besorolás alapján gyakorlatilag álhírterjesztőnek bélyegeznek médiaoldalakat, ami a hirdetők távolmaradásához vezet. Így e sajtóorgánumok jelentős reklámbevételtől eshetnek el, aminek következtében könnyen veszteségesé válhatnak. A perben egy, a GDI által 2022 decemberében közzétett, az Egyesült Államokat vizsgáló **országspecifikus jelentésben szereplő listára is hivatkoztak, amely a The Daily Wire-t és a The Federalistot a tíz „legkockázatosabb hírportál” közé sorolta.** A kereset szerint a szervezetek által összeállított „feketelisták” eredményeként csökkennek a két médium bevételei, valamint a közösségi médiában és a böngészőkben való láthatóságuk is korlátozottabbá válik.³³

Legkevésbé kockázatosak	Legkockázatosabbak
NPR	New York Post
AP News	Reason Magazine
The New York Times	RealClearPolitics
ProPublica	The Daily Wire
Insider	TheBlaze
USA Today	One America News Network
The Washington Post	The American Conservative
BuzzFeed News	The Federalist
Wall Street Journal	Newsmax
HuffPost	The American Spectator

A GDI amerikai hírmédiumokra vonatkozó dezinformációs kockázati értékelése 2022-ből – kivonat³⁴

³² [Gabe Kaminsky: Disinformation Inc: Meet the groups hauling in cash to secretly blacklist conservative news. Washington Examiner. 2023. 02. 09.](#)

³³ [Nate Raymond: Texas claims US State Department funds tech that censors conservative news. Reuters. 2023. 12. 06.](#)

³⁴ [GDI: Disinformation Risk Assessment: The Online News Market in the United States. 2022. 12. 16. p. 5.](#)

Bár sem a GDI, sem a – hasonló tevékenységet végző – NewsGuard nem alperese a pernek, a kereset alapján mindkét szervezet kapott támogatást a külügyminisztérium Globális Elkötelezettség Központjától (Global Engagement Center – GEC), amelynek feladata a külföldi – kiváltképp az ellenséges, valamint a terrorista³⁵ – „propaganda és dezinformáció” elleni küzdelem volt. Az előbbi 2021-ben 100 ezer dolláros, míg az utóbbi 2020-ban 25 ezer dollárnyi támogatásban részesült.³⁶ Megjegyzendő, hogy a külügyminisztérium a Fox News Digitalnak azt a tájékoztatást adta, hogy a GEC és a GDI közös munkája csupán a kelet-ázsiai és európai dezinformációs erőfeszítésekre korlátozódott.³⁷ A The Washington Post pedig arról számolt be, hogy a GDI-nak juttatott 100 ezer dolláros támogatás egy dezinformációs eszköz bővítéséhez járult hozzá Ázsiában.³⁸ Mindazonáltal Elon Musk 2023 februárjában közzétett X-bejegyzésében a GEC-et az amerikai kormányzati cenzúra és médiamanipuláció „legrosszabb bűnelkövetőjeként” aposztrofálta.³⁹ A republikánus képviselők által is bírált⁴⁰ szervezet megbízatása 2024. december 23-án végül megszűnt, tekintettel arra, hogy a Kongresszus minden olyan javaslatot elutasított, amely annak meghosszabbítását célozta volna.⁴¹ E fejlemény a folyamatban lévő per kimenetele szempontjából is különös relevanciával bírhat.

A külügyminisztérium a Nemzeti Alapítvány a Demokráciáért (National Endowment for Democracy – NED) nevű nonprofit szervezeten keresztül is juttatott pénzügyi támogatást a GDI-nak, 2020 és 2022 között hozzávetőleg 860 ezer dollár mértékben.⁴² Azonban a Washington Examiner oknyomozásának és republikánus képviselők tiltakozásának eredményeként a NED 2023 februárjában bejelentette, hogy a továbbiakban nem finanszírozza a GDI-t. A döntést azzal magyarázták, hogy – bár a támogatást Afrika, Ázsia és Latin-Amerika vonatkozásában kifejtett dezinformációellenes tevékenységre juttatták a szervezetnek – így kívánják elkerülni azt a gyanút, hogy belföldön fejtetnének ki bármilyen tevékenységet.⁴³ Az oknyomozás felhívja a figyelmet arra is, hogy 2021-ben a NewsGuard a Pentagontól is kapott mintegy 750 ezer dollárt.⁴⁴

A felperesek mellett érvelnek, hogy a minisztériumnak nincs törvényi felhatalmazása a GDI és a NewsGuard által alkalmazott módszerek finanszírozására. E gyakorlat szerintük sérti a The Daily Wire-nek és a The Federalistnak az amerikai alkotmány első kiegészítése szerinti szólásszabadsághoz való jogát.⁴⁵

A Biden-adminisztrációnak a kereset elutasítására tett indítványa nem járt sikerrel. Donald Trump kinevezettje, Jeremy Kernodle kerületi bíró a texasi Tylerben 2024. május 7-én arra a következtetésre⁴⁶ jutott, hogy Texas állam, valamint a The Daily Wire és a The Federalist kellő joggal rendelkeznek a

---

³⁵ [WP Editorial Board: Don't defund the fight against Russia and China's disinformation. The Washington Post. 2024. 03. 19.](#)

³⁶ [Nate Raymond: Texas' lawsuit claiming US helped censor conservative news can proceed. Reuters. 2024. 05. 08.](#)

³⁷ [Brian Flood: State Department funds 'disinformation' index targeting non-liberal and conservative news outlets: report. Fox News. 2023. 02. 16.](#)

³⁸ [WP Editorial Board: Don't defund the fight against Russia and China's disinformation. The Washington Post. 2024. 03. 19.](#)

³⁹ [Louis Casiano: Twitter boss Elon Musk accuses government agency of being 'worst offender in US government censorship'. Fox Business. 2023. 02. 06.](#)

⁴⁰ [Victor Nava: State Department's Global Engagement Center — accused of pushing censorship to combat online 'disinformation' — shuts down. New York Post. 2024. 12. 26.](#)

⁴¹ [Matthew C. Weed: Termination of the State Department's Global Engagement Center. Congressional Research Service - Insight. 2024. 12. 26.](#)

⁴² [Gabe Kaminsky: Inside the GOP's tense negotiations with Democrats to ban Pentagon-funded 'censorship'. Washington Examiner. 2023. 12. 11.](#)

⁴³ [Gabe Kaminsky: Disinformation Inc: State Department-backed group cuts ties with group blacklisting conservative news. Washington Examiner. 2023. 02. 20.](#)

⁴⁴ [Gabe Kaminsky: State Department faces lawsuit from conservative media over funding 'censorship scheme'. Washington Examiner. 2023. 12. 06.](#)

⁴⁵ [Nate Raymond: Texas claims US State Department funds tech that censors conservative news. Reuters. 2023. 12. 06.](#)

⁴⁶ [US District Court for the Eastern District of Texas Tyler Division: Memorandum opinion and order granting in part and denying in part motion to dismiss and motion to transfer. 2024. 05. 07.](#)

külgügyminisztérium intézkedéseinek a megtámadásához.⁴⁷ A bíró érvelése szerint az utóbbiak arra ösztönözték a közösségimédia-oldalakat, hogy „deplatformálják” a két híroldalt, ami felveti a platformcenzúra elleni texasi törvény⁴⁸ sérelmét is. Kernodle megállapította, hogy a Texas képviselőtestületében eljáró Paxton meggyőzően állítja azt, hogy sérült a törvény végrehajtásához fűződő állami érdek. A jogszabály ugyanis kimondja, hogy a közösségimédia-platform nem cenzúrázhat nézőpont alapján egy felhasználói profilt vagy egy felhasználói véleménynyilvánítást. Emellett a platform ezen az alapon nem korlátozhatja a felhasználót abban, hogy egy másik személy véleményét megismerje.⁴⁹

Közvetlenül a perindítást követő napon, 2023. december 7-én tették közzé a Kongresszus fegyveres szolgálatok bizottságai a 2024-es Nemzetvédelmi Felhatalmazási Törvény (National Defense Authorization Act – NDAA) végleges tervezetét, amely meghatározta a Pentagon költségvetési előirányzatait a pénzügyi évre.⁵⁰ Az akkor hivatalban lévő Joe Biden elnök által 2023. december 22-én aláírt⁵¹ törvényben rögzítettek egy olyan módosítást, amely a republikánus várakozásokkal összhangban arra irányult, hogy megakadályozza a Pentagon és a „cenzúrázó” szervezetek közötti szerződés kötést. Az 1555-ös szakaszszámú módosítás értelmében a védelmi miniszter, mielőtt szerződést köt egy szervezettel abból a célból, hogy az katonai toborzási hirdetések adjon fel a honvédelmi minisztérium nevében, a szerződés feltételeként megköveteli annak igazolását, hogy a szervezet nem politikai meggyőződés alapján helyezi el a hirdetéseket a híroldalokon. A normaszöveg azt is előírta a védelmi miniszter számára, hogy a GDI-jal, a NewsGuarddal vagy más hasonló szervezettel történő szerződés kötésről minden alkalommal értesítse a Kongresszus vezetését és védelmi bizottságait.⁵²

Megállapítható, hogy a perindítás óta a GDI tevékenységének kárvallottjai számára több biztató változás is történt az Egyesült Államokban, kérdéses azonban, hogy a továbbiakban milyen fejleményekre lehet számítani a tényellenőrző szervezet tevékenységével és jövőbeli működésével összefüggésben, valamint általánosságban a dezinformáció problémájának méltányos kezelése terén.

6. Következtetések

Az online hírfogyasztás és a közösségimédia-platformokról történő tájékozódás korszakában az álhírek jelentős manipulatív hatást gyakorolhatnak az emberek gondolkodására, ami sok esetben negatívan befolyásolja a közéletet, hozzájárulva a politikai, világnézeti alapú társadalmi polarizálódás erősödéséhez. Erre tekintettel a félretájékoztatás és a dezinformáció elleni fellépés napjainkban alapvető fontosságú feladat, amelyben az államnak, a magánszférának és maguknak a felhasználóknak az együttműködése egyaránt szükséges.

Hangsúlyozandó, hogy a dezinformáció elleni küzdelem minden esetben csak a jogszerűség keretei között képzelhető el, mögöttes politikai motivációktól mentesen, máskülönben a szólásszabadság alapvető jogának érvényesülését sértheti. Mindazonáltal a GDI és más hasonlóan befolyásos szervezetek, minősítő

⁴⁷ [Nate Raymond: Texas' lawsuit claiming US helped censor conservative news can proceed. Reuters. 2024. 05. 08.](#)

⁴⁸ Texas House Bill 20. Relating to complaint procedures and disclosure requirements for and censorship of users' expressions by social media platforms.

⁴⁹ [Matt Naham: Judge who just endorsed Columbia Law hiring boycott allows Daily Wire and Federalist 'censorship' lawsuit against Biden admin to swiftly move forward to discovery. Law & Crime. 2024. 05. 13.;](#) [US District Court for the Eastern District of Texas Tyler Division: Memorandum opinion and order granting in part and denying in part motion to dismiss and motion to transfer. 2024. 05. 07.](#)

⁵⁰ [Emily Jacobs: Final NDAA includes anti-DEI amendments while House transgender priorities get tossed. Washington Examiner. 2023. 12. 07.](#)

⁵¹ [Statement from President Joe Biden on H.R. 2670, National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2024. The White House. 2023. 12. 22.](#)

⁵² [H.R.2670 - National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2024.](#)

ügynökségek tevékenysége táptalaja lehet a manipulációnak. Bár ennek kapcsán elmarasztaló bírósági ítélet még nem született, azonban több olyan információt osztott meg a GDI saját működéséről és rendeltetéséről, amelyek arra mutatnak rá, hogy az ellene felhozott kritikák megalapozottak is lehetnek.

A GDI bevallotta azokat a tényszerűen igaz információkat is álhírnak tekinti, amelyek támadó jellegük miatt az emberek között ellenségeskedést szülnek. Bár széleskörű szakmai egyetértés van abban, hogy a dezinformáció szükségszerű velejárója a közölt információ hamis jellege, a szervezet e kategorizálással valószínűsíthetően az álhírterjesztésnek a politikai polarizációt erősítő társadalmi következményét próbálná kezelni. A probléma **azonban** ennél sokkal összetettebb, ugyanis objektíve nem, **csakis valamilyen szubjektív – adott esetben politikai – meggyőződés mentén lehetséges meghatározni az e kategóriába sorolható tartalmak körét**, ami már önmagában kizárja az értékelés tárgyilagosságát.

A szervezet honlapjáról az derül ki, hogy a dezinformáció „*pénzügyi ösztönzőinek*” a visszaszorításával igyekszik elejét venni az álhírek terjedésének. Ennek érdekében sajátos módszertana alapján minősít álhírterjesztőnek egy híroldalt, ami a hirdető vállalatok távolmaradásához, így reklámbevétel kieséshez vezet. **Politikai elfogultság gyanúját vetheti fel az is, hogy a GDI által dezinformatívnak minősített híroldalak rendszerint azonos politikai-ideológiai irányultságúak.**

A Washington Examiner oknyomozó tevékenysége, republikánus képviselők tiltakozása, valamint az UnHerd és más érintettek nyomására **a brit és az amerikai kormányzatnak a GDI további finanszírozása megszüntetéséről hozott intézkedései szintén arra engednek következtetni, hogy a szervezet működése aggályos.**

A The Daily Wire és a The Federalist ügyében indult, folyamatban lévő bírósági eljárás felperesei számára a GEC mandátumának meghosszabbítás nélküli lejárta mindenképpen biztató fejlemény, azonban **ismeretes, hogy a perben hivatkozott texasi platformcenzúra elleni törvény alkotmányosságával kapcsolatban aggályok merültek fel.** A jogszabály ebből a szempontból tavaly júniusban már az USA Szövetségi Legfelsőbb Bírósága elé is került, amely visszautalta az ügyet az alsóbb fokú bíróságnak, hogy a törvény összes lehetséges alkalmazására nézve végezze el az alkotmányossági vizsgálatot. A legfőbb bírói fórum egy jogi kötőerővel nem rendelkező véleményt is kibocsátott az ítéletében, amelyben alkotmányossági aggályokat fogalmazott meg a jogszabállyal kapcsolatban. Következésképpen **a tárgybeli ügy alakulását a platformcenzúra elleni törvénnyel kapcsolatos eljárás eredménye is befolyásolhatja.**⁵³

---

⁵³ [Moody v. NetChoice, NetChoice v. Ken Paxton. Supreme Court of the United States. 2024. 07. 01.](#)